

ಅಧ್ಯಾಯ-೬

ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮತ್ತು ವಾರ್ಷಿಕ್

ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಆರ್ಥಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಬಂಡವಾಳ ಪೂರ್ಕೆಸುವ ಮೂಲಗಳಾಗಿ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಹಾಗೂ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಬಂಡವಾಳದ ಸಂಗ್ರಹಣ ಹಾಗೂ ವಿತರಣೆ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ನ ವ್ಯವಹಾರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹಾಗೂ ಅಸಂಘಟಿತ ವಲಯದ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕ್ರಿಯೆ, ಕೈಗಾರಿಕೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಾರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದು. ಇವು ಜನರಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ, ಸಂಗ್ರಹವಾದ ಹಣವನ್ನು ಕ್ರಿಯೆ, ವ್ಯಾಪಾರ, ಕೈಗಾರಿಕೆ ಮುಂತಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಟಿಲವಣಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಾಲರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡಿ ಆರ್ಥಿಕ ಜಟಿಲವಣಿಕೆಗಳು ವಿಸ್ತಾರಗೊಂಡು ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಟಿಲವಣಿಕೆಗಳಿಗೆ ಅನುಸೂಳವಾಗಿ ಇಂದಿನ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆಕೂಡ ಸಾಲನೀತಿಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ತರುವಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಆಯಾಮಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸರ್ಕಾರದ ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿ ನಿರೂಪಣೆಗಳನ್ನು ಆದ್ಯತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಕಾರ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ತರಲು ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಇತರೇ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವಂತೆ ಹಣಸೂರು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು.

ಲಿಂನೆಯ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲ ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ಆಧುನಿಕ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ರೂಪಗೊಳ್ಳುವ ಮುನ್ನ ವ್ಯವಸಾಯಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಾರ ವಾರ್ಷಿಕ್ ಸಂಬಂಧಿ ಜಟಿಲವಣಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಾಲ ಸೌಲಭ್ಯ ಒದಗಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ರೂಪಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಗ್ರಾಮೀಣರಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿನವರು ರೈತರಿದ್ದು, ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಣವನ್ನು ಶ್ರೀಮಂತರು ಅಥವಾ ಲೇವಾಡೇವಿಗಾರರಿಂದ ಸಾಲರೂಪದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಜಮೀನು ಮತ್ತು ಮನೆಯಂಥ ಸ್ಥಿರಾಸ್ತಿ, ಅಭರಣಗಳು, ಬೆಲೆಬಾಳುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಒತ್ತೆಯಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪರಿಚಯವಿದ್ದ

ಲೇವಾದೇವಿಗಾರರು ಸ್ಥಳೀಯರ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿ ಹಾಗೂ ಅವರ ವ್ಯವಹಾರ ನೋಡಿಕೊಂಡು ನಿಗದಿತ ಬಡ್ಡಿದರದ ಮೇಲೆ ಸಾಲ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ವಸೂಲಿಗಾಗಿ ರೈತರ ಮನೆಗೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಡ್ಡಿಗೆ ಬಡ್ಡಿ ಸೇರಿ ಸಾಲದ ಮೊತ್ತ ಹಚ್ಚಾಗಿ ಸಾಲಗಾರರು ಸಾಲತೀರಿಸಲಾಗದೇ ತಮ್ಮ ಆಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದುದೂ ಉಂಟು. ಕ್ಯಾಡಿ ಸಾಲ ಪದ್ಧತಿ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ನಡೆದುಬಂದಿದ್ದು. ರೈತರು ಸಾಲ ಮಾಡಲು ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿದ್ದವು. ಸಾಲಗಾರ ತನ್ನ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷದ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿನ ಭಾಗ ಸಾಲದ ಬಾಬೀಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದು, ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆ ಬಹು ಕಷ್ಟದಾಯಕವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯ ರೈತರು, ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು. ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಅನಿಶ್ಚಯೆಯಿಂದಾಗಿ ಸಂಖಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದನಕರುಗಳ ಸಾಧು, ಮಳೆ-ಬೆಳೆಯ ಅನಿಶ್ಚಯತೆ ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳು ಅವರನ್ನು ಸಾಲದ ಮೂರೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಬ್ಬಹರಿದಿನ, ವಿವಾಹ, ಅಂತ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಮುಂತಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನುತ್ಪಾದಕ ಬಾಬುಗಳಿಗೆ ವಚ್ಚೆ ಮಾಡಲು ರೈತರು ಸಾಲಗಾರರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳು : ಹಣದ ವ್ಯವಹಾರಕ್ಕೆ ಖಾಸಗಿ ಲೇವಾದೇವಿಗಾರರು ಹಾಗೂ ಗಿರಿದಿಾರರಲ್ಲದೇ, ಹಲವಾರು ಬ್ಯಾಂಕೇಶರ ಹಣಕಾಸಿನ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಚಿಟ್‌ಫಂಡ್‌ಗಳು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ. ನಗರ ಪ್ರದೇಶ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ವಾಣಿಜ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರ ವಾಹನ ವಿರೀದಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ವಹಿವಾಟಿ ನಡೆಸುತ್ತಿವೆ. ಹಚ್ಚು ಬಡ್ಡಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಮತ್ತು ಆಕರ್ಷಕ ಸ್ಕ್ಯೂಲ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಜನರನ್ನು ತೇವಣಿ ಇಡಲು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಮ್ಮ ಬಂಡವಾಳವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳಿಂದ ಸಾಲ ಪಡೆಯುವವರಲ್ಲಿ ಹಚ್ಚಿನವರು ಸಣ್ಣ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ನೌಕರ ವರ್ಗದವರು ಹಾಗೂ ಮೋಟಾರು ಸಾರಿಗೆ ಉದ್ದಿಮೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದವರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಪ್ರಕಾರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಇಂದು ಸಾಕಷ್ಟು ಖಾಸಗಿ ಹಣಕಾಸು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿವೆ.

ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು : ತಾಲೂಕಿನ ಪ್ರಥಮ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಱೆಲೆಕ್ಟರಲ್ಲಿ ‘ಹುಣಸೂರು ಬ್ಯಾಂಕ್’ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಎ.ಪಿ.ಪಂ.ಸಿ. ಯು ಱೆಲೆಕ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಾಫಿತವಾಯಿತು. ತಾಲೂಕಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕೆ ಮೊದಲ ಶಾಖೆಯನ್ನು ಬಿಳಿಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಱೆಲೆಕ್ಟರಲ್ಲಿ ಸಾಫಿಸಲಾಯಿತು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು. ಹಾಲು ಉತ್ತಾದಕ ಸಹಕಾರ ಮಂಡಳಿ ಱೆಲೆಕ್ಟರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಹುಣಸೂರು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫ್ ಮ್ಯಾಸೂರು, ತಾಲೂಕಿನ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿಕೆ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಕೆನರಾ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಕನಾರ್ಟಿಕ ಬ್ಯಾಂಕ್, ವಿಜಯ ಬ್ಯಾಂಕ್, ವೃತ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಸ್ವೇಚ್ಛೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫ್ ಮ್ಯಾಸೂರು (ಕ್ಯಾಡಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಶಾಖೆ), ಎಂ.ಡಿ.ಸಿ.ಸಿ. ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ರತ್ನಪುರಿಯ ಕಾವೇರಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಕಟೆಮೆಳಲವಾಡಿಯ ಇಂಡಿಯನ್ ಓವರ್‌ಸೈಸ್ ಬ್ಯಾಂಕ್, ಗಾವಡಗೆರೆ, ಹನಗೊಡು, ಚಲ್ಲಹಳ್ಳಿ, ಬಿಳಿಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿವೆ. ೨೦೦೮-೦೯ರಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ೧೧ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳು, ಸಹಕಾರಿ

ಬ್ಯಾಂಕುಗಳೂ ಸೇರಿ ಏಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿದ್ದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ೨೨.೬೧೨ ಲಕ್ಷ ರೂ. ರೇಖಣಿಗಳಿದ್ದು ಒಟ್ಟು ೧೨,೬೧೦ ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ತೇವಣಿ ಹಾಗೂ ಸಾಲದ ನಡುವಳಿ ಅನುಪಾತವು ಶೇ. ೬೦.೬೪ ಇತ್ತು.

ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿ : ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಭೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಬ್ಯಾಂಕು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿದ್ದು ೪೯.೬೧ ಲಕ್ಷ ರೂ. ಸಾಲ ನೀಡಿತ್ತು. ಎಂ ವ್ಯವಸಾಯ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ೩೮.೬೧೫ ಸದಸ್ಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದ್ದವು. ಇದೇ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಠ ಹಾಲು ಉತ್ತಾದಕ ಸಂಘಗಳಿದ್ದು, ೨೦.೬೫೫ ಸದಸ್ಯರನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದ್ದವು. ಇಂ ಇತರೆ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ೧೫.೬೧೦ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಗಂಠ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ೪೪.೬೧೫ ಮಂದಿ ಸದಸ್ಯರಿದ್ದರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಏಳು ಸಂಘಗಳು ಸ್ಥಗಿತಗೊಂಡಿದ್ದು, ಒಂಭತ್ತು ಸಂಘಗಳು ಸಮಾಪನಗೊಂಡಿದ್ದವು. ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಂದ ೧೫.೬೧೫.೦೬ ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳ ಅಲ್ಪಾವಧಿ ಸಾಲ, ೩೫.೬೫ ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳ ಮಧ್ಯಮಾವಧಿ ಸಾಲ ಹಾಗೂ ೫೫.೬೫ ಲಕ್ಷ ರೂ.ಗಳ ದೀರ್ಘಾವಧಿ ಸಾಲವನ್ನು ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು.

ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಉಪ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಿದ್ದು, ೨೦೦೫ರಲ್ಲಿ ಇವುಗಳ ಪಾಷಿಕ ಪಹಿವಾಟು ೨೫ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗಿತ್ತು. ಅದೇ ಅಂತರ್ರಾಜ್ಯ-ಉತ್ತರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕಿನ ನಿಯಂತ್ರಿತ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳ ಒಟ್ಟು ಪಹಿವಾಟು ೩೨.೬೧ ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿಗಳಾಗಿತ್ತು. ಈ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಿ ಪ್ರಮುಖ ಆದುದು ಸರಕಾರಿದ್ದು. ತೆಂಬಾಕು, ಮುಸುಕಿನ ಜೋಳ, ಹತ್ತಿ, ರಾಗಿ ಹಾಗೂ ಮರಮುಟ್ಟು ವಿಶೇಷ ರಷ್ಟು ವಸ್ತುಗಳಾಗಿವೆ.

ವಾರದ ಸಂತೆ : ಸಂತೆಗಳು ತಾಲೂಕಿನ ಹುಣಸೂರು (ಗುರುವಾರ), ರತ್ನಪುರ (ಸೋಮವಾರ) ಹಾಗೂ ಹನಸೋಂಡು (ಬುಧವಾರ)ಗಳಲ್ಲಿ ವಾರದಲ್ಲಿಮ್ಮೆ ನಡೆಯುತ್ತವೆ.

ಸ್ವೀ ಸಂಫಳ : ೨೦೦೮-೦೯ರಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಇಲಾಖೆಯ ಸ್ವೀಶಕ್ತಿ ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆದ ಸ್ವೀಶಕ್ತಿ ಸಂಘಗಳು ೪೪೦, ಸಂಘದಲ್ಲಿರುವ ಒಟ್ಟು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಮಹಿಳೆಯರು ೨.೦೭೬, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಪಂಗಡದ ಮಹಿಳೆಯರು ೬೪೫, ಸಂಘದಲ್ಲಿರುವ ಒಟ್ಟು ಮಹಿಳೆಯರು ೧೪.೬೫. ಉಳಿತಾಯ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ಸ್ವೀಶಕ್ತಿ ಸಂಘಗಳು ೪೪೦, ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತ ರೂ. ೫೧೮.೬೫. ಸಾಲ ಪಡೆದ ಸಂಘಗಳ ಸೆಂಟ್ರೀ ಜಿಇಲ್, ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ ಪಡೆದ ಸಾಲದ ಮೊತ್ತ ರೂ. ೪.೬೨.೬೨೦, ಸರ್ಕಾರ ನೀಡಿರುವ ಆವರ್ತನೆ ನಿಧಿ ೫.೫೫ ಲಕ್ಷ ರೂ.

ಸರ್ಕಾರಿ ವಿಮೆ : ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರಿ ವಿಮೂ ಇಲಾಖೆಯ ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರಿಗೇ ಸಿಮಿತವಾಗಿದ್ದು, ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರ ಜೀವವಿಮೆ, ವಾಹನ ವಿಮೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ತಾಲೂಕಿನ ಮೂರನೆಯ ಹಾಗೂ ನಾಲ್ಕನೆಯ ದರ್ಜೆಯ ನೌಕರರ ವಿಮಾಶಾಸಿಗಳನ್ನು

ಜೆಲ್ಲಾ ವಿಮಾ ಕಚೇರಿಯು ಱೆಲುವರ ವರೆಗೆ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರೆ, ಪತ್ರಾಂಕಿತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಖಾತೆಯನ್ನು ವಿಭಾಗೀಯ ವಿಮಾ ಕಚೇರಿಯು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವಿಭಾಗೀಯ ಕಚೇರಿಯ ರದ್ದುತ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ಪತ್ರಾಂಕಿತ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಸರ್ಕಾರಿ ಸೌಕರ್ಯ ಖಾತೆಯನ್ನು ಜೆಲ್ಲಾ ವಿಮಾ ಕಚೇರಿಯೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉಳಿತಾಯ ಸಂಸ್ಥೆಯು (ರೆಜಿಇ) ಆರಂಭವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಱೆಲುವಿಂರಪ್ಪು ಹಿಂದೆಯೇ ಉಳಿತಾಯ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಗೊಂಡವು. ಮುಂದೆ ಱೆಲುವಿರಲ್ಲಿ ಅಂಚೆಕಚೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿತಾಯ ಖಾತೆಯನ್ನು ಗ್ರಾಹಕರಿಗಾಗಿ ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಕನಿಷ್ಠ ನಾಲ್ಕುಕ್ಕೆಯಿಂದ ಗರಿಷ್ಟ ೫.೦೦ ರೂ.ಗಳನ್ನು ತೇವಣಿಯಾಗಿ ಇಡುಹುದಾಗಿದ್ದು, ವಾರ್ಷಿಕ ಬಡ್ಡಿ ಶೇ. ೩೫/೪ ಇದ್ದು, ಱೆಲುವಿರಲ್ಲಿ ಗರಿಷ್ಟ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಎರಡು ರೂ.ಗಳಿಗೆ ಸಲಾಯಿತು. ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಂಚೆ ಇಲಾಖೆಯು ಉಳಿತಾಯ ಖಾತೆ, ಸಿ.ಟಿ.ಡಿ. ಆರ್.ಡಿ. ಎನ್.ಎಸ್.ಸಿ., ಇಂದಿರಾವಿಕಾಸ್, ಎನ್.ಎಸ್.ಎಸ್., ಎಂ.ಎ.ಎಸ್. ಮುಂತಾದ ಯೋಜನಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಹಕರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದೆ.

ನಾಣ್ಯಪದ್ಧತಿ : ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಲಭಿಸಿರುವ ವಿವಿಧ ರಾಜಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಗಡ್ಡಾ, ವರಾಹ, ಹಾಗ, ಹಣ, ದ್ರಮ್ಮ, ಮುಂತಾದ ಚಿನ್ನ ಬೆಳ್ಳಿ ತಾಮ್ರದ ನಾಣ್ಯಗಳ ಉಲ್ಲೇಖಿವಿದೆ. ಆದರೆ ತಲಕಾಡಿನ ಗಂಗರ ಆಳ್ಕಿಗೆ ಸೇರಿದ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವರ ನಾಣ್ಯಗಳು ಲಭಿಸಿಲ್ಲ. ಹೊಯ್ಯಳ ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತಲಕಾಡುಗೊಂಡ ಎಂಬ ಬಿಂದುದ್ದು ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಲಭ್ಯವಿದ್ದು, ಒಂದರಡು ನಾಣ್ಯಗಳೂ ಬೇರೆಡೆ ಲಭಿಸಿವೆ. ಹೈದರ್-ಟಿಪ್ಪು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಪೌಲ್ಯದ ಚಿನ್ನ-ಬೆಳ್ಳಿಯ ಅಹಮದಿ, ಹೈದರಿ, ಇವನಾನಿ, ಅಬೀದಿ ಬಾದೂರಿ ಪಣ ಎಂಬ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಟಂಕಿಸಿ ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಿಡಲಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೇ ಱೆಲುವಿರಲ್ಲಿ ೧/೪, ೧/೨ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಆಣೆ(೧೨ ಕಾಸು)ಯ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಬಳಕೆಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಸಂಸ್ಥಾನವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕರ್ಮಿಷನರುಗಳ ಆಡಳಿತಕ್ಕೂಳಷಟ್ಟ ನಂತರ ಭಾರತೀಯ ನಾಣ್ಯ ಕಾಯ್ದು (೧೮೭೦)ಯನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾನಕ್ಕೂ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ನಾಣ್ಯಗಳು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಧಿಕೃತ ನಾಣ್ಯಗಳಾದವು. ಸಂಸ್ಥಾನದ ಆಡಳಿತವು ಱೆಲುವಿರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಅರಸರಿಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರಗೊಂಡ ಮೇಲೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ನಾಣ್ಯಗಳು ಅಧಿಕೃತ ನಾಣ್ಯಗಳಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದವು. ಮುಂದೆ ಱೆಲುವಿರಲ್ಲಿ ನೋಟುಗಳ ಚಲಾವಣೆಯು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲದೇ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಚಲಾವಣೆಗೆ ತಂದಿದ್ದ ಕಾಸು, ಮೂರು (೧/೪ ಆಣೆ), ಆರು (ಅಧ್ರ ಆಣೆ) ಕಾಸು ಪೌಲ್ಯದ ತಾಮ್ರದ ನಾಣ್ಯಗಳು, ಚವಿ (ಎರಡು) ಹಾಗೂ ಪಾವಲಿ (ನಾಲು) ಆಣೆಯ ನಿಕಲ್ ನಾಣ್ಯಗಳು ಹಾಗೂ (ಅಧ್ರ ಹಾಗೂ ಒಂದು ರೂಪಾಯಿಯ) ಬೆಳ್ಳಿಯ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಚಲಾವಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಲಾಂಘನದೊಂದಿಗೆ ನಾಣ್ಯ ಹಾಗೂ ನೋಟುಗಳು ಚಲಾವಣೆಗೆ ಬಂದವು. ಆದರೂ ಹದಿನಾರು ಆಣೆಯ ರೂಪಾಯಿ ಹಾಗೂ ೧೨

ಕಾಸಿನ ಆಳೆಯು ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಮುಂದೆ ಇಂಡಿಯನ್ ನಾಣ್ಯಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ದಶಮಾಂತ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಂದೀಚೆಗೆ ಭಾರತೀಯ ನಾಣ್ಯಪದ್ಧತಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಸುಧಾರಿಸಿದ್ದು, ಇಂದು ಹೈಸ್, ಆಳೆಗಳು ಲೆಕ್ಕಕೆದ್ದರೂ, ಅವುಗಳ ಜಲಾವಣೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ರೂಪಾಯಿ ನಾಣ್ಯಗಳೇ ಕನಿಷ್ಠ ಮೌಲ್ಯದ ನಾಣ್ಯವೆಂಬ ಭಾವನೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಮೂಡುವಂತಾಗಿದೆ. ಒಂದು, ಎರಡು, ಬಹು, ಹತ್ತು, ೨೦, ೫೦, ೧೦೦, ೫೦೦, ೧೦೦೦ ರೂ. ಮೌಲ್ಯದ ನೋಟಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಒಂದು, ಎರಡು, ಬಹು ಹಾಗೂ ಹತ್ತು ರೂ. ಮೌಲ್ಯದ ನಾಣ್ಯಗಳೂ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪಡಿತರ ವಿತರಣೆ : ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಇಂಡಿಯನ್ ಹಿಂದೆಯೇ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ, ಇಂಡಿಯನ್ ಅದನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಆದರೆ ಇದರ ಅಗತ್ಯ ಇಂಡಿಯನ್ ಉದ್ಘಾಟಿಸಿದಾಗ ಆಯ್ದು ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪಡಿತರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಮಾನ್ಯತೆ ಪಡೆದ ನ್ಯಾಯಚೆಲೆ ಅಂಗಡಿಗಳ ಮೂಲಕ ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಇಂಡಿಯನ್ ವೇಳೆಗೆ ೪೦,೦೦೦ ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಿರುವ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೂ ವಿಸ್ತರಿಸಲಾಯಿತು. ೨೦೦೯ರ ಮಾರ್ಚ್ ಅಂತ್ಯಕ್ಕೆ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ರಂಜಿ ನ್ಯಾಯಚೆಲೆ ಅಂಗಡಿಗಳಿದ್ದು, ಒಟ್ಟು ೮೦,೫೧೨ (೪೪,೨೦೦ ಬಿ.ಪಿ.ಎಲ್ + ೩೬,೨೧೨ ಎ.ಪಿ.ಎಲ್) ಕುಟುಂಬಗಳಿದ್ದವು.

ಉಗ್ರಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆ : ಸಾಂಪ್ರದಾಯಕವಾಗಿ ರೈತರು ಬೆಳೆದ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು ‘ಕಣಜ’ ‘ಹಗೆವು’ ಮುಂತಾದೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಿದುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಇವು ಹಾಳಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿರುವುದರಿಂದ ರೈತರ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಉಗ್ರಾಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಸರ್ಕಾರ ಇಂಡಿಯನ್ ಮುಂದಾಯಿತು. ಅದರಂತೆ ರಾಜ್ಯ ಉಗ್ರಾ ನಿಗಮವು ಮಣಸೂರಿನಲ್ಲಿ ೧೦೦೦ ಟನ್ ಸಾಮಧ್ಯದ ಉಗ್ರಾವನ್ನು ಬಾಡಿಗೆ ಕಟ್ಟಡದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿತ್ತು. ತತ್ತ್ವರಿಂಜಾಮವಾಗಿ ಇಂದು ಈ ಉಗಮವು ದಾಸ್ತಾನುದಾರರಿಗೆ ಸಂಗ್ರಹಣೆ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ದಾಸ್ತಾನುಗಳಿಗೆ ಧೋಮೋಪಚಾರ, ಜೀಷಧ ಸಿಂಪಡಣೆ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದು, ರೈತರು, ದಾಸ್ತಾನುದಾರರು, ಉಗ್ರಾ ರಸೀಡಿಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳಿಂದ ಬೆಳೆ ಸಾಲವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ತೊಕ ಮತ್ತು ಅಳತೆ : ನಾಣ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ತೊಕ ಮತ್ತು ಅಳತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಾಸ್ವಿತ್ತು. ತಾಲೂಕಿನ ಪ್ರಾಚೀನ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದುಗ, ಕೊಳಗಗಳನ್ನು ದವಸ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಅಳೆಯಲೂ; ಏಸೆ, ಸೇರು, ಹಾಗೂ ಸೋಲಿಗೆಯನ್ನು ದ್ರವ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರ ಬಗ್ಗೆ ಹಲವಾರು ಉಲ್ಲೇಖ ಲಭಿಸುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಗೇಣಾ, ಪಾದಳತೆಗಳು ರೂಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಮೂಗೂರಿನ ಹೊಯ್ದಿ ಶಾಸನಪ್ರಾಂದು ಭೂಮಾಪನಕ್ಕೆ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದ ಅಳತೆ ಕೋಲನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಶಾಸನದ ಕೆಳಗೆ, ಗೇಣಿನ ಅಳತೆಗೋಲಿನ ಎರಡು ತುದಿಗಳನ್ನು ಗುರುತು ಮಾಡಿರುವ

ಅಂತ ಉಲ್ಲೇಖಾಹ್ವವಾಗಿದೆ. ಮನೆ, ಹಿತ್ತಿಲು, ಹಾಗೂ ನಿವೇಶನಗಳನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಹಸ್ತ ಮೊಳೆ, ಮಾರುಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಇವು ವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಮನಗಂಡ ಚಿಕ್ಕದೇವರಾಜ ಒಡೆಯರು ತಮ್ಮ ಸಂಸಾನದ ಲಳಿಗಡಿಗಳಲ್ಲಾ ಏಕ ಪ್ರಕಾರದ ತೂಕ-ಅಳತೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ರಾಜಮುದ್ರೆ ಒಟ್ಟಿ ಪ್ರತೀ ಭಾವಡಿಯಲ್ಲಿ ಇಡುವ ಮೂಲಕ ಅಂಗಡಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ್ನೂ ಬಳಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಿದರು. ಮೂರು ಕಂರಿರಾಯಿ ಹಣಗಳಿಗೆ ಒಂದು ದುಡ್ಡಿನ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ತೂಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯನಂತರ ರೇಜಿಲರ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನಯ ಮೆಟ್ರಿಕ್ ಪದ್ಧತಿಯು ರೇಷಿಂರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಾದ್ಯಂತ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿ ರೇಷಿಲಿರಿಂದ ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ದ್ರವಮಾಪನಕ್ಕೆ ಸೇರು, ಪಾಪು, ಚಟ್ಕಾಕುಗಳ ಬದಲಾಗಿ ಲೀಟರ್; ಏಸೆಗೆ ಬದಲು ಕಿಲೋಗ್ರಾಮ್, ಉದ್ದದ ಅಳತೆಗೆ ಸೆ.ಮೀ. ಮೀಟರ್ಗಳು ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದವು. ಹಿಂದೆ ತೆರಿಗೆಯನ್ನೂ ದವಸ ಧಾನ್ಯರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಗೃಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು. ಬರಗಾಲ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಬರವಿಹಾರವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತೂಕ ಅಳತೆ ಮಾಪನಗಳಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯನ್ನೂ ನಿರ್ವಿರತೆಯನ್ನೂ ಸಾಧಿಸಲು ಅವುಗಳ ಮೇಲುಸ್ತಾಪಾರಿಗಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಹಾಗೂ ಉಪವಿಭಾಗ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಾನೂನು ಮಾಪನ ಇಲಾಖೆಯು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಹುಣಸೂರು ತಾಲೂಕು, ಮೈಸೂರು ಉಪವಿಭಾಗದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೊಳಿಪಟ್ಟಿದೆ.

* * * *